

Miscellanea

Flora cevnic osrednje in vzhodne Lombardije, odlično botanično delo pod uredništvom Fabrizia Martinija

Fabrizio Martini (ur.), Enzo Bona, Germano Federici, Franco Fenaroli, Giovanni Perico, 2012: Flora vascolare della Lombardia centro-orientale. Vol. I – Parte generale. Lint Editoriale, Trieste, 602 strani.

Fabrizio Martini (ur.), Enzo Bona, Sergio Danieli, Gino Fantini, Germano Federici, Franco Fenaroli, Luca Mangili, Giovanni Perico, Filippo Tagliaferi, Eugenio Zanotti, 2012: Flora vascolare della Lombardia centro-orientale. Vol. II – Atlante corologico. Lint Editoriale, Trieste, 326 strani.

V Trstu je lansko leto v dveh knjigah izšlo imenitno delo, ki celovito predstavi floro cevnic (praprotnic in semenk) osrednjega in vzhodnega dela italijanske dežele Lombardije, provinc Brescia in Bergamo in delov sosednjih provinc. Raziskovano območje zajema okoli 9000 km² oz. 256 kvadrantov srednjeevropskega kartiranja flore. Knjigi sta rezultat skoraj dvajsetletnega intenzivnega dela, skozi katerega se je oblikovala podatkovna baza s skoraj 430 000 podatki (terenskimi, literaturnimi, herbarijskimi). Pri obdelavi in kritičnem ovrednotenju so sodelovali številni strokovnjaki in specialisti za posamezne rodove, tudi nekateri iz Slovenije (Tinka Bačič za taksona *Bromus erectus* agg. in *Luzula campestris* agg., Simona Strgulc Krajšek za rod *Epilobium* in pokojni Tone Wraber za rod *Adonis* in vrsto *Gentiana lutea*). Pri zbiranju in obdelavi podatkov so pomagali tudi študentje univerz in raziskovalnih inštitutov iz Lombardije. Terensko delo je temeljilo na ljubiteljskih botanikih dveh združenj (Gruppo Flora Alpina Bergamasca in Gruppo Bresciano di Ricerca Floristica).

V prvi knjigi je celovito predstavljeno raziskovano območje, ki je razmeroma gorato (skoraj polovica površja ima nadmorsko višino nad 600 m), a tudi precej urbanizirano (skoraj 20 % površin). Podoba pokrajine se je v 150 letih korenito spremenila, kar velja še posebej za nižinski del obeh provinc in posledično so bili uničeni številni habitati. Avtohtona flora je naravna dobrina in študij njene raznovrstnosti daje podlago za načrtovanje in razvoj človekovih dejavnosti v prostoru, ki morajo biti take, da to naravo dobro ohranijo. To so izhodišča, ki podpirajo smisel računalniške baze podatkov, ki so jo osnovali in s pomočjo katere so v prvi knjigi izdelali številne analize, ki so primerljive z analizami, ki so jih opravili po podobnih metodah v nekaterih sosednjih pokrajinah ali državah (diverziteta, življenjske oblike, horološke skupine ipd.). Analize temeljijo na obdelavi okoli 3000 taksonov (vrst, podvrst). Med njimi je 6 % endemitov, od tega 39 (1,5 %) stenoendemitov, vrst, ki so v glavnem razširjene le v raziskovanem območju ali bližnji sosesčini. Obsežen je seznam varstveno pomembnih vrst (Rdeči seznam), ki obsega tudi številne vrste, ki so nekoč tu uspevale, a jih

ne morejo več potrditi. Pozornost posvečajo tudi tujerodnim vrstam, ki so zdaj zastopane s kar 23-odstotnim deležem v celotni flori (od tega je 6 % arheofitov in 17,3 % neofitov). Več kot dve tretjini tujerodnih vrst prihaja iz Amerike, Azije in Sredozemlja. Na podlagi natančne razširjenosti vrst so lahko izdelali tudi podrobno fitogeografsko členitev obeh provinc. Največji del prve knjige predstavlja temeljit seznam vseh ugotovljenih vrst, opremljen s številnimi podatki (status vrste, viri za pojavljanje, pogostnost in razpon uspevanja, podvrste, opombe). Seznam vrst je podlaga za arealne karte okoli 3000 taksonov, ki jih vsebuje druga knjiga. Na zemljevidih razširjenosti so po kvadrantih s posebnimi znaki prikazani izumrli taksoni, recentni herbarijski podatki (po letu 1968), terenski podatki, podatki iz zgodovinskih herbarijev – pred letom 1968, s posebnim znakom preverjeni in z drugim znakom nepreverjeni, novejši literarni podatki (po letu 1968) in starejši literarni podatki (pred letom 1968) – raziskavo zgodovinskih bibliografskih podatkov sta opravila Marisa Barbagli in Carlo Marconi. V času dvajsetletnih raziskav so opisali kar nekaj novih taksonov ter našli precej taksonov, ki so novi za floro Italije. Prvo knjigo zaključuje obsežen seznam uporabljenih virov (navedena so tudi slovenska botanična dela) in dovolj izčrpen in informativen povzetek v angleškem jeziku. Medtem ko je druga knjiga skoraj izključno namenjena arealnim kartam, je prva knjiga opremljena tudi s kakovostnim slikovnim gradivom, fotografijami pokrajine in habitatov (teh je razmeroma malo) in nekaterih rastlin (v naravi, tudi fotografije herbarijskih pol). Obe knjigi (cena kompleta je 80 evrov), sta bili tiskani v Sloveniji, v tiskarni Korotan – Ljubljana in tudi oni so opravili odlično delo.

Celota, ko jo vzameš v roke, vzbuja spoštovanje nad obsegom in temeljitostjo obdelav. Pri tem moramo izreči priznanje našemu tržaškemu prijatelju, tudi članu uredniškega odbora naše revije, zdaj že upokojenemu profesorju Univerze v Trstu Fabriziu Martiniju. Bil je seveda le eden v verigi res velikega števila sodelavcev, toda nedvomno za tako ugoden izplen kot urednik najbolj odločilen. Njegove bogate izkušnje pri avtorstvu in urejanju številnih botaničnih knjig so mu gotovo koristile in nedvomno ima izjemne uredniške in povezovalne lastnosti. Res je, da je tako kompleksno delo mogoče izvesti samo skupinsko, z vključitvijo čim večjega števila raziskovalcev in ljubiteljev, kjer vsak prispeva svoj delež, a za uspešno uresničitev so potrebni posamezniki, ki znajo ta skupinski duh, delo in napor povezati v končno celoto. Prof. Martiniju je to tudi v primeru lombardske flore nedvomno uspelo in njemu in njegovi ekipi za to iskreno čestitamo. Nam pa ti dve knjigi lahko služita za zgled, ko (če) se bomo lotili Flore Slovenije. Veliko dela nas čaka, čeprav je delavcev na botanični njivi, kljub slabim časom, na srečo iz leta v leto več.

IGOR DAKSKOBLER

Irena Breščak, 2013: Alojzij Filipič. Graditelji slovenskega doma – 9. Ognjišče, Koper. 85 str.

V večini (z dvema izjemama) do zdaj izdanih knjig iz zbirke Graditelji slovenskega doma so bili predstavljeni duhovniki, ki so tako ali drugače zaznamovali čas in življenje ob zahodni slovenski meji v polpretekli dobi, še posebej v težkem obdobju italijanske okupacije